

Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2009/10:173 Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar samt tre motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen och ett motionsyrkande som väckts med anledning av proposition 2009/10:172.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner 2004 års ändringsprotokoll till Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område och dess tilläggskonvention. Konventionerna innehåller grundläggande regler om ansvaret för skador vid radiologiska olyckor. Samtidigt föreslås de lagändringar som behövs för att Sverige ska klara de åtaganden som följer av de internationella reglerna.

Förslaget innebär att en ny lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor ersätter 1968 års atomansvarighetslag. Regeringen föreslår att det införs ett obegränsat ansvar för innehavare av kärntekniska anläggningar och att innehavare av kärnkraftsreaktorer ska finansiera ansvaret upp till 1 200 miljoner euro. För andra kärntekniska anläggningar föreslås som huvudregel att innehavaren ska finansiera ansvaret upp till 700 miljoner euro. Förslaget berör även bl.a. förutsättningarna för ersättning av statsmedel.

Den nya regleringen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Utskottet förslår att riksdagen godkänner ändringsprotokollen till konventionerna samt antar regeringens lagförslag med några smärre redaktionella justeringar. Motionerna avslås.

I betänkandet finns två reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	7
Bakgrund och gällande rätt	7
Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar	9
Ytterligare översyn av lagstiftningen	13
Reservationer	17
1. Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar, punkt 1 (s, v, mp)	17
2. Ytterligare översyn av lagstiftningen, punkt 2 (s, v, mp)	19
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Propositionen	22
Följdmotionerna	23
Motion väckt med anledning av proposition 2009/10:172	23
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar

Riksdagen

– dels godkänner protokollet den 12 februari 2004 om ändring av konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergiens område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 och ändringsprotokollet den 16 november 1982 (ändringsprotokollet till Pariskonventionen),

– dels godkänner en reservation för att Sverige inför en bestämmelse om ömsesidighet i förhållande till fler länder än som anges i artikel 7 g i Pariskonventionen,

– dels godkänner protokollet den 12 februari 2004 om ändring av tilläggskonventionen den 31 januari 1963 till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergiens område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 och ändringsprotokollet den 16 november 1982,

– dels antar regeringens förslag till

a) lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor med den ändringen att ordet ”miljöskyddskonvention” i 29 § andra stycket ska bytas ut mot ”miljöskyddskonventionen”,

b) lag om ändring i miljöbalken,

c) lag om ändring i lagen (1922:382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart,

d) lag om ändring i lagen (1937:73) om befordran med luftfartyg,

e) lag om ändring i lagen (1974:610) om inrikes vägtransport,

f) lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),

g) lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

h) lag om ändring i järnvägstrafiklagen (1985:192),

i) lag om ändring i produktansvarslagen (1992:18),

j) lag om ändring i sjölagen (1994:1009),

k) lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,

– dels beslutar att rubriken till 11 kap. sjölagen (1994:1009) ”Om ansvar för atomskada” ska bytas ut mot ”Om ansvar för radiologisk skada” och beslutar om sådan ändring av ingressen till regeringens förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009) som föranleds av detta.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:173 punkterna 1–14 och avslår motion 2009/10:C18 yrkande 1.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Ytterligare översyn av lagstiftningen

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C18 yrkande 2, 2009/10:C19 och 2009/10:N17 yrkande 3.

Reservation 2 (s, v, mp)

Stockholm den 8 juni 2010

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Lars Tysklind (fp) och Jan Lindholm (mp).

Redogörelse för ärendet

I november 2004 beslutade den dåvarande regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av vissa atomansvarsfrågor med anknytning till den inom OECD utarbetade Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område och dess tilläggskonvention. Uppdraget gavs mot bakgrund av att Paris- och tilläggskonventionerna ändrats på flera viktiga punkter genom ändringsprotokoll som antagits den 12 februari 2004. Utredaren fick i uppdrag att ta fram ett underlag för bedömningen av om Sverige bör tillträda de reviderade Paris- och tilläggskonventionerna och att föreslå de lagändringar som behövs för ett tillträde. I uppdraget ingick också att föreslå bl.a. hur ett obegränsat ansvar för innehavare av kärntekniska anläggningar bör genomföras i atomansvarighetslagen (1968:45) och till vilken nivå ansvaret ska vara täckt av en försäkring eller annan finansiell säkerhet. Utredningen, som antog namnet Atomansvarsutredningen, överlämnade i april 2006 betänkandet Översyn av atomansvaret (SOU 2006:43). Betänkandet har remissbehandlats.

Regeringen beslutade i december 2008 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över lagstiftningen på kärnteknik- och strålskyddsområdet. Utredningen, som antog namnet Utredningen om en samordnad reglering på kärnteknik- och strålskyddsområdet (Strålsäkerhetsutredningen), fick genom tilläggsdirektiv i augusti 2009 i uppdrag att analysera om anläggningsinnehavare bör åläggas ett obegränsat ansvar för radiologisk skada eller inte och att överväga och föreslå vilken omfattning som bör gälla för anläggningshavares skyldighet att finansiellt garantera ersättning till dem som drabbas av en radiologisk olycka. Utredningen överlämnade i november 2009 delbetänkandet Kärnkraft – nya reaktorer och ökat skadeståndsansvar (SOU 2009:88). Delbetänkandet har remissbehandlats. Det innehåller förslag i fråga om både generationsskifte i kärnkraften, som behandlas i regeringens proposition 2009/10:172, och skadeståndsansvar, som behandlas i den aktuella propositionen.

På grundval av det nu redovisade beredningsunderlaget föreslår regeringen – efter att ha hört Lagrådet – att riksdagen godkänner 2004 års ändringsprotokoll till Paris- och tilläggskonventionerna samt antar de lagändringar som behövs för att Sverige ska klara de åtaganden som följer av de internationella reglerna. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i *bilaga 1* och lagförslagen i *bilaga 2*. Ändringsprotokollen till Paris- och tilläggskonventionerna återges i propositionen, bilaga 1 och 2.

Med anledning av propositionen har tre motioner väckts. Förslagen i motionerna finns i *bilaga 1*.

Civilutskottet har under sin beredning av ärendet avslagit en begäran från Socialdemokraternas och Vänsterpartiets ledamöter om att utskottet ska inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen i propositionen (prot. 2009/10:25 § 5).

Utskottets överväganden

Bakgrund och gällande rätt

Regler om ansvar och ersättning för radiologisk skada finns i atomansvarighetslagen (1968:45). Denna lag bygger på två internationella konventioner som har tillkommit inom ramen för verksamheten inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), 1960 års Pariskonvention om skadeståndsansvar på atomenergins område och 1963 års tilläggskonvention till Pariskonventionen.

Pariskonventionen och dess tilläggskonvention

Paris- och tilläggskonventionerna har tidigare varit föremål för vissa ändringar. Tilläggsprotokollen av den 28 januari 1964 och ändringsprotokollen av den 16 november 1982 har inarbetats i konventionerna.

Sverige är anslutet till båda konventionerna. Pariskonventionen har därutöver tillträtts av Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Nederländerna, Norge, Portugal, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Turkiet och Tyskland. Av dessa är alla utom Grekland, Portugal och Turkiet också anslutna till tilläggskonventionen. Schweiz har i mars 2009 ratificerat Paris- och tilläggskonventionerna i deras lydelse enligt samtliga tilläggsprotokoll, dvs. även 2004 års ändringsprotokoll.

Pariskonventionen bygger på följande grundläggande principer: 1) ansvaret för atomskador är strikt, 2) ansvaret kanaliseras till anläggningshavaren, 3) ansvaret är begränsat och 4) ansvaret ska vara täckt av en försäkring eller annan ekonomisk säkerhet. Det riktgivande beloppet för anläggningshavarens ansvar är 15 miljoner särskilda dragningsrätter, SDR (en SDR motsvarar för närvarande ca 11 kr). Beloppet får sättas högre eller lägre men får inte understiga 5 miljoner SDR. OECD:s kärnenergiorgan antog 1990 en rekommendation enligt vilken staterna bör sträva efter att höja anläggningshavarnas ersättningsansvar till 150 miljoner SDR.

Pariskonventionen och dess tilläggskonvention bildar tillsammans ett ersättningssystem i tre steg. Sammantaget kan ersättning betalas med högst 300 miljoner SDR. Det första steget i ersättningssystemet utgörs av anläggningshavarens ansvar enligt Pariskonventionen. I det andra steget betalas enligt tilläggskonventionen ersättning av anläggningsstaten i intervallet mellan den övre gränsen för anläggningshavarens ansvarsbelopp enligt det första steget och 175 miljoner SDR. I det tredje steget svarar de stater som har anslutit sig till tilläggskonventionen gemensamt för att ersätta skador i intervallet mellan 175 miljoner och 300 miljoner SDR. Ett antal stater, däribland Sverige, har dock avgett förklaringar om att de inte ska vägra att tillsammans med övriga tilläggskonventionsstater tillhandahålla upp till 125 miljoner SDR i de fall en konventionsstat har ålagt anlägg-

ningshavaren ett ansvar som överstiger 175 miljoner SDR. Innebörden av detta är att hela beloppet från det tredje steget blir tillgängligt även när anläggningshavarens ansvarsbelopp överstiger det andra eller t.o.m. tredje steget.

Atomansvarighetslagen

Genom atomansvarighetslagen (1968:45) införlivas Paris- och tilläggskonventionerna i svensk rätt. Anläggningshavarens ansvar är strikt, dvs. oberoende av vållande. Reglerna i atomansvarighetslagen innebär sammantaget att ersättning vid en radiologisk olycka betalas enligt följande.

Anläggningshavarens ansvar uppgår till 300 miljoner SDR, vilket enligt vad som uppges i propositionen har motsvarat mellan 3,3 miljarder och 4 miljarder kronor under de senaste åren (17 §). De två första stegen i konventionerna har i och med denna bestämmelse reducerats till ett. För en anläggning som är avsedd enbart för framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran, samt vid transport av sådant uran, är beloppet 10 miljoner SDR. Anläggningshavaren ska ha en försäkring för att täcka ansvaret intill det belopp som gäller enligt lagen (22–27 §§). Staten ansvarar i andra hand för anläggningshavarens ersättningsskyldighet (28 §). Ersättning av statsmedel kan utgå även vid katastrofolyckor i enlighet med det tredje steget (29–31 §§). Den sammanlagda ersättning som med stöd av de nu nämnda bestämmelserna betalas till följd av en olycka är begränsad till 425 miljoner SDR.

Utöver ovanstående regler, som har föranletts av Paris- och tilläggskonventionerna, finns i atomansvarighetslagen ett fjärde ersättningssteg. Enligt detta betalar staten under vissa förutsättningar ersättning i intervallet mellan 425 miljoner SDR och 6 miljarder kronor (31 a §). Om det efter att en atomolycka har inträffat visar sig att beloppen enligt första till och med fjärde stegen inte räcker för att ersätta den uppkomna skadan, betalas ersättning av statsmedel enligt grunder som bestäms i en särskild lag (33 §).

Ändringarna i Paris- och tilläggskonventionerna

Genom 2004 års ändringsprotokoll till Pariskonventionen höjs ansvarsbeloppet i det första steget i ersättningssystemet väsentligt till lägst 700 miljoner euro (konventionens referensbelopp). Staterna får också införa ett obegränsat skadeståndsansvar för anläggningshavaren. Ansvarsbeloppen för s.k. lågriskanläggningar och transporter ska vara lägst 70 miljoner respektive 80 miljoner euro. Anläggningshavaren ska även fortsättningsvis ha och upprätthålla en försäkring eller annan ekonomisk säkerhet för att täcka sitt ansvar enligt referensbeloppet. För stater som använder möjligheten att införa ett obegränsat ansvar knyts kravet på ekonomisk säkerhet till det referensbelopp som gäller för ett begränsat ansvar, dvs. 700 miljoner euro eller för lågriskanläggningar och transporter 70 miljoner respektive 80 mil-

joner euro. Konventionsstaterna ansvarar för att täcka skadorna i den mån ekonomisk säkerhet inte finns eller är otillräcklig för att täcka anläggningshavarens ansvar.

I tilläggskonventionen anpassas det andra steget genom 2004 års ändringsprotokoll till Pariskonventionens höjning av referensbeloppet till 700 miljoner euro. Om skadorna överstiger denna nivå ska i det andra steget ersättning betalas av den stat på vars territorium den ansvarige innehavarens anläggning är belägen med högst ett belopp som utgör skillnaden mellan 700 miljoner och 1 200 miljoner euro, dvs. 500 miljoner euro. Om innehavarens ansvarsbelopp är högre än 700 miljoner euro minskas det andra steget i motsvarande mån. Det innebär att statens primära ersättningsansvar enligt det andra steget i tilläggskonventionen till och med helt kan försvinna. Det tredje steget utgörs enligt ändringsprotokollet av skillnaden mellan 1 200 miljoner och 1 500 miljoner euro, dvs. 300 miljoner euro. För detta belopp ansvarar konventionsstaterna som tidigare gemensamt. En skillnad mot tidigare är dock att statsmedel enligt det tredje steget alltid ska betalas när skadorna överstiger 1 200 miljoner euro och därmed oberoende av om konventionsstaterna infört höga ansvarsnivåer eller kanske till och med ett obegränsat ansvar. En annan förändring är att det belopp som ska hållas tillgängligt enligt det tredje steget kan öka i takt med att nya stater ansluter sig till konventionen.

Sammantaget innebär ändringarna alltså att ersättning i händelse av en radiologisk olycka ska betalas med upp till 1 500 miljoner euro, ca 15 miljarder kronor.

Genom protokollen görs ändringar även i andra avseenden, bl.a. i fråga om definitioner, tillämpningsområde, preskriptionstid, domsrätt och fördelningen av det gemensamma statsansvaret mellan staterna.

Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner 2004 års ändringsprotokoll till Paris- och tilläggskonventionerna om skadeståndsansvar på atomenergins område och en reservation till Pariskonventionen samt antar regeringens lagförslag med några smärre redaktionella justeringar. Ett motionsyrkande avslås.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner 2004 års ändringsprotokoll till Paris- och tilläggskonventionerna samt en reservation till Pariskonventionen. Samtidigt föreslås de lagändringar som behövs för att Sverige ska klara de åtaganden som följer av konventionsåtagandena.

Förslaget innebär att atomansvarighetslagen ersätts av en ny lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Ansvar enligt den nya lagen ska liksom tidigare vara strikt. Regeringen föreslår att det införs ett obegränsat ansvar för innehavare av svenska kärntekniska anläggningar. En innehavare av en svensk anläggning ska ha en ansvarsförsäkring eller se till att annan ekonomisk säkerhet ställs som vid varje tidpunkt täcker ersättningsansvaret enligt lagen upp till ett belopp som motsvarar 700 miljoner euro, eller motsvarar 1 200 miljoner euro, om anläggningen är en kärnkraftsreaktor i drift för utvinning av kärnenergi. Regeringen ska när det gäller vissa mindre riskfyllda anläggningar och transporter i det enskilda fallet få besluta att en säkerhet som krävs enligt lagen inte behöver täcka mer än 70 miljoner respektive 80 miljoner euro för varje radiologisk olycka. Liksom tidigare ska staten betala ersättning till en skadelidande som har rätt till ersättning enligt lagen om ersättningen inte kan fås från den ansvarige anläggningshavarens säkerhet. Statens sammanlagda ersättningsansvar för varje radiologisk olycka uppgår till 1 200 miljoner euro. Ansvar enligt lagen gäller upp till detta belopp även när den ansvarige anläggningshavarens skyldighet att säkerställa ersättning är begränsad till ett lägre belopp. I och med dessa bestämmelser genomförs det första och andra steget i den reviderade Paris- och tilläggskonventionerna. I det tredje steget ska staten tillsammans med andra konventionsstater betala ytterligare ersättning till skadelidande med högst 300 miljoner euro. Genom den föreslagna lagen höjs alltså den sammanlagda garanterade ersättningen från 6 miljarder kronor till 1 500 miljoner euro, ca 15 miljarder kronor. Lagförslaget innebär också att statens återkravs rätt gentemot anläggningshavaren blir obegränsad.

Angående kravet på finansiering upp till 1 200 miljoner euro anför regeringen att det inte är motiverat att bestämma ett högre belopp än så. Regeringen pekar på att den finansieringsnivå som har bestämts i Tyskland, ca 2 500 miljoner euro, måste ses mot bakgrund av att den totala installerade effekten i Tyskland är mer än dubbelt så hög som i Sverige, att den tyska aktiebolagsrätten till skillnad mot den svenska medger ansvars- genombrott inom en koncern och att detta har använts för att ingå ett särskilt solidaritetsavtal mellan alla ägarbolagen inom den tyska kärnkrafts- industrin. Beträffande andra kärntekniska anläggningar än kärnkraftsreakto- rer anför regeringen att risken för mycket omfattande skador till följd av en radiologisk olycka är betydligt mindre. Regeringen föreslår mot den bak- grunden att finansieringskravet ska motsvara miniminivån, 700 miljoner euro, enligt den reviderade Pariskonventionen.

Ett obegränsat ansvar för anläggningshavaren innebär inte nödvändigtvis att skadelidande garanteras full ersättning i händelse av en radiologisk olycka med mycket allvarliga konsekvenser. Möjligheten att få ersättning beror på bolagets ekonomiska ställning. Mot bakgrund av de svenska anläggningshavarnas normalt sett begränsade ekonomiska ramar föreslår regeringen att en försäkring som syftar till att ersätta skador på byggnader,

anläggningar, system, komponenter och anordningar av betydelse för säkerheten i en kärnteknisk verksamhet inte ska få ha någon annan som förmåns-tagare än den som är tillståndshavare för verksamheten. Därmed kommer de medel som betalas ut genom försäkringen att gå till anläggningshavaren, och inte till exempelvis anläggningshavarens moderbolag. Detta innebär att medlen kan användas för att ersätta skadelidande i ett sammanhang med obegränsat ansvar för anläggningshavaren. Enligt uppgifter till Strålsäkerhetsutredningen har egendomsförsäkringarna begränsningar på 15–20 miljarder kronor.

För skador i ett land utanför Sverige ska ersättningsansvaret enligt den förslagna lagen begränsas så att ersättningen inte överstiger det belopp som enligt det landets bestämmelser gäller i fråga om ersättning för skador i Sverige. Detta gäller inte skador i länder som saknar kärntekniska anläggningar eller om annat följer av lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. För att Sverige ska kunna tillämpa bestämmelsen om ömsesidighet fullt ut och ställa krav på ömsesidighet i förhållande till fler stater än som anges i artikel 7 g i den reviderade Pariskonventionen föreslår regeringen att en reservation görs innan Sverige ratificerar tilläggsprotokollet till konventionen.

Regeringen föreslår också ändringar i fråga om bl.a. definitioner, lagens tillämpningsområde, preskription, straffansvar och olika processuella frågor.

Den nya lagen och de ändringar som föreslås i andra lagar är avsedda att träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Motionen

Carina Moberg m.fl. (s, v, mp) hänvisar i motion C18 till Lagrådets uttalanden om att tiden för granskningen av de aktuella lagförslagen har varit osedvanligt kort och att det endast undantagsvis har varit möjligt för Lagrådet att reparera lagtekniska brister. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen måste återkomma med de ändringar som är nödvändiga för att kvalitetssäkra lagstiftningen med anledning av den bristande beredningen (yrkande 1).

Civilutskottets ställningstagande

När det först gäller frågan om godkännande av ändringsprotokollen till Paris- och tilläggskonventionerna konstaterar utskottet att övriga konventionsstater, enligt vad som anges i propositionen, avser att ansluta sig till de reviderade konventionerna. Enligt utskottets mening bör Sverige, vilket även regeringen anför i propositionen, verka för en harmoniserad lagstiftning på området. Som regeringen framhåller innebär den nya regleringen också flera förbättringar för de skadelidande. Utskottet föreslår därför att riksdagen godkänner ändringsprotokollen och den reservation som regeringen föreslår.

Vad därefter gäller propositionens förslag i övrigt innebär dessa bl.a. att Sverige utnyttjar den möjlighet att införa ett obegränsat skadeståndsansvar som följer av den reviderade Pariskonventionen. Enligt utskottets mening talar övervägande skäl för ett obegränsat ansvar. Ett sådant ansvar kan visserligen leda till något ökade kapitalkostnader för anläggningshavarna, men samtidigt överensstämmer ett obegränsat ansvar med den miljörättsliga principen att förorenaren betalar. Detta ger en tydlig signal om att det inte finns någon gräns för när det ekonomiska ansvaret efter en olycka upphör, och det skapas därigenom ytterligare drivkrafter för säkerhetsarbetet inom kärnkraftsindustrin. För skadelidande i händelse av en allvarlig olycka innebär förslaget att de utöver den finansiellt säkerställda ersättningen även kan få ersättning från anläggningshavarens övriga tillgångar. Ett införande av ett obegränsat ansvar i Sverige innebär också en harmonisering av förutsättningarna på den nordeuropeiska elmarknaden, där Tyskland och Finland redan har infört ett obegränsat skadeståndsansvar. Mot den redovisade bakgrunden anser utskottet liksom regeringen att ett obegränsat skadeståndsansvar bör införas. Inte heller i övriga delar föranleder regeringens förslag någon invändning från utskottets sida.

Beträffande lagförslagen har ledamöterna från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet under utskottets beredning av propositionen med stöd av 4 kap. 11 § riksdagsordningen begärt att de ska bli föremål för granskning av Lagrådet. Utskottets majoritet har avslagit denna begäran. Utskottet vill här framhålla att lagförslagen, som ett led i Regeringskansliets beredning av lagstiftningsärendet, redan har granskats av Lagrådet. Av yttrandet framgår att Lagrådet, trots att det haft synpunkter på den tid som stått till förfogande för granskningen, har kunnat fullgöra sina kontrollfunktioner enligt 8 kap. 18 § tredje stycket regeringsformen. Lagrådet har haft vissa detaljerade synpunkter på utformningen av enskilda paragrafer i lagförslagen. Av propositionen framgår att Lagrådets synpunkter i allt väsentligt har beaktats i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Lagrådet har inte haft något att invända mot beredningen av lagstiftningsärendet. Utskottet har inte någon annan uppfattning än Lagrådet i denna fråga. Inte heller i övrigt har utskottet funnit skäl för ytterligare en lagrådsgranskning av lagförslagen. En lagrådsremiss skulle med all sannolikhet ha medfört att beredningen av ärendet i utskottet dragit ut på tiden så att ett riksdagsbeslut inte kunnat fattas under det innevarande riksmötet. Eftersom det är mycket angeläget att riksdagen snarast möjligt kan godkänna ändringsprotokollen och anta de lagändringar som behövs för att Sverige ska klara de åtaganden som följer av de aktuella konventionerna skulle ytterligare en lagrådsgranskning ha fördröjt ärendets behandling så att avsevärt men skulle ha uppkommit.

Med det anförda föreslår således utskottet att riksdagen antar regeringens lagförslag med de smärre redaktionella justeringar som framgår av utskottets förslag till riksdagsbeslut.

I motion C18 (yrkande 1) framförs kritik mot lagstiftningens kvalitet på grund av bristande beredning. Enligt motionärerna bör regeringen återkomma till riksdagen med de lagförslag som är nödvändiga för att kvalitetssäkra lagstiftningen. I enlighet med utskottets ovan redovisade ställningstagande ser utskottet inte något behov av ytterligare åtgärder för att säkra lagarnas kvalitet. Motion C18 yrkande 1 bör därför avslås.

Ytterligare översyn av lagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ytterligare översyn av lagstiftningen.

Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Motionerna

Carina Moberg m.fl. (s, v, mp) föreslår i motion C18 ett tillkännagivande om att vissa frågor bör bli föremål för ytterligare översyn (yrkande 2). De anför att det i Tyskland krävs säkerheter på 2 500 miljoner euro som alltså är dubbelt så höga som de som föreslås i propositionen. Enligt motionärerna bör beloppet så långt som möjligt utgå från de verkliga kostnader som kan orsakas. Mot den bakgrunden anser de att frågan om nivån på finansieringen av det obegränsade skadeståndsansvaret bör bli föremål för ytterligare översyn. Vidare saknar motionärerna en redogörelse för vilken bedömning regeringen gör i frågan om ansvarsgenombrott. De anser att formerna för ett utvidgat ansvar vid en svår reaktorolycka med oöverskådliga konsekvenser ska ses över ytterligare och att regeringen ska återkomma till riksdagen med en bedömning i frågan. Vid en sådan översyn ska erfarenheterna och konsekvenserna av den reglering som finns i Tyskland särskilt analyseras. Därutöver anser motionärerna att det är oacceptabelt att inte slå fast att det är staten som övertar det ekonomiska ansvaret över 1 500 miljoner euro om den som i första hand är ersättningsskyldig inte kan betala. Enligt dem bör regeringen återkomma med förslag om hur en sådan situation bör hanteras och vilka konsekvenser det får. Sammanfattningsvis anser således motionärerna att frågorna om kärnkraftens obegränsade skadeståndsansvar, ansvarsbelopp och ansvarsgenombrott samt tydliggörande av statens ansvar bör bli föremål för ytterligare översyn.

Sven Bergström (c) föreslår i motion N17 ett tillkännagivande om att, enligt intentionerna i regeringens energiöverenskommelse, ett obegränsat skadestånd- och kostnadsansvar ska gälla för eventuella olyckor inklusive hälsoeffekter vid svenska kärnkraftverk (yrkande 3).

I motion C19 anför Eva Selin Lindgren och Solveig Ternström (båda c) att kärnkraftsbolagen bör åläggas att ta det fulla ekonomiska och samhälleliga ansvaret vid olyckor, såväl för miljöskador som för stöld och sprid-

ning av kärnvapenmaterial. Enligt motionärerna bör kärnkraftsbolagen därför fondera särskilda medel för att finansiera övervakningen mot kärnvapenspridning under den långa förvaringstiden. De föreslår ett tillkännagivande om omfattningen av kärnkraftsbolagens skadeståndsansvar.

Propositionen m.m.

Med ansvarsgenombrott avses, såvitt nu är i fråga, i regel att – i strid med den aktiebolagsrättsliga principen att aktieägarna inte är personligen ansvariga för bolagets skulder – aktieägare personligen görs ansvariga för bolagets förpliktelser trots att de inte överträtt någon regel i aktiebolagslagen eller brustit i fullgörelse av någon skyldighet mot bolaget. Varken atomansvarighetslagen eller den föreslagna lagen innehåller någon bestämmelse om detta. I det aktuella lagstiftningsärendet har Strålsäkerhetsutredningen konstaterat att frågan om ansvarsgenombrott varit föremål för lagstiftningsdiskussioner vid ett flertal tillfällen men att en lagreglering av detta ansetts vara förenat med sådana olägenheter från ett allmänt aktiebolagsrättsligt perspektiv att någon motsvarande bestämmelse aldrig införts i svensk lagstiftning. Med hänvisning till tidigare utredningars överväganden har Strålsäkerhetsutredningen valt att inte förorda införande av bestämmelser om aktiebolagsrättsligt ansvarsgenombrott för att säkerställa anläggningshavarens ekonomiskt obegränsade ansvar (SOU 2009:88).

Enligt 33 § atomansvarighetslagen bereds ersättning av statsmedel enligt grunder som fastställs i särskild lag, om den sammanlagda ersättningen enligt atomansvarighetslagen inte räcker till full ersättning för skadan. I propositionen föreslås ingen motsvarighet till denna bestämmelse. Regeringen hänvisar till att Lagrådet ifrågasatt om den motsvarande bestämmelse som fanns i lagrådsremissen var nödvändig och vilken funktion den var avsedd att fylla. Vidare påpekar regeringen att riksdagen, som Lagrådet framhållit, även utan en sådan bestämmelse kan besluta att ytterligare ersättning av statsmedel ska kunna beredas till skadelidande, om det vid en händelse av katastrofkaraktär skulle visa sig att den ersättning som ska betalas enligt den nya lagen inte är tillräcklig för att fullt ut ersätta de skadelidande.

Civilutskottets ställningstagande

Enligt motion C18 bör storleken på den obligatoriska säkerheten bli föremål för ytterligare översyn. Som framgår av föregående avsnitt ställer sig utskottet bakom propositionen och anser att den valda nivån på anläggningshavarnas finansiering av skadeståndsansvaret är väl avvägd. I motionen efterfrågas vidare en översyn av frågan om ansvarsgenombrott. Som redovisats ovan har Strålsäkerhetsutredningen valt att inte lägga fram något förslag till lagregler om ansvarsgenombrott. Utskottet kan konstatera att regeringens lagförslag innebär att skadeståndsansvaret ska vara finansierat till en hög nivå, vilket torde minska behovet av sådana regler. Utskottet ser därför inte något behov av att se över frågan ytterligare. Slutligen

berörs i motionen frågan om statens ansvar utöver vad som följer av den föreslagna lagen. Utskottet instämmer i det som anförs i propositionen om att behovet av en särskild lagbestämmelse kan ifrågasättas eftersom riksdagen även utan en sådan bestämmelse kan besluta att ytterligare ersättning av statsmedel ska kunna betalas till skadelidande. Enligt utskottet saknas således anledning till ytterligare översyn av frågan. Sammanfattningsvis ser utskottet inte något behov av det tillkännagivande som föreslås i motion C18 (yrkande 2), varför den bör avslås.

I motion N17 efterfrågas ett obegränsat ansvar vid eventuella radiologiska olyckor, vilket även ska inbegripa olyckornas negativa hälsoeffekter. Utskottet konstaterar att regeringens förslag innebär att ett obegränsat ersättningsansvar införs för innehavare av kärntekniska anläggningar i Sverige. Samtidigt höjs kravet väsentligt på anläggningshavarnas finansiering av skadeståndsansvaret genom en försäkring eller annan ekonomisk säkerhet, från motsvarande drygt 3 miljarder kronor till motsvarande ca 12 miljarder kronor. Den viktigaste fördelen med ett obegränsat ansvar är att de skadelidandes anspråk på skydd inte tillgodoses enbart genom denna säkerhet utan även genom möjligheten att få ersättning från anläggningshavarens tillgångar. Genom att en skadelidande på skadeståndsrättsliga grunder kan vända sig direkt till anläggningshavaren och utkräva ersättning utöver det finansiellt garanterade beloppet kan det inte bli fråga om att ersättningsbeloppen måste sättas ned samtidigt som anläggningshavaren har kvar tillgångar och kan fortsätta verksamheten eller dela ut tillgångarna till sina ägare. Propositionen innehåller även förslag som direkt syftar till att öka de skadelidandes faktiska möjligheter att få ersättning från anläggningshavarens tillgångar. Som redovisats i föregående avsnitt ska en egendomsförsäkring som anläggningshavaren tecknar för att kunna ersätta skador på reaktor-anläggningen inte få ha någon annan som förmånstagare än den som är tillståndshavare för verksamheten. Härigenom omöjliggörs att försäkringsersättningen betalas ut till något annat bolag och på så sätt undandras de skadelidande. De föreslagna bestämmelserna innebär således att anläggningshavarna i hög grad kommer att svara för de verkliga kostnader som en olycka kan orsaka. Av propositionen framgår att kapitaliseringen hos de bolag som har tillstånd att driva de svenska kärnkraftverken är begränsad, och utskottet utgår från att regeringen följer frågan.

När det sedan gäller frågan huruvida anläggningshavarens obegränsade ansvar kommer att omfatta även hälsoeffekterna av en eventuell olycka konstaterar utskottet att de flesta negativa hälsoeffekter torde vara att anse som personskada, vilket ska ersättas enligt den föreslagna lagen. Hälsoeffekter omfattas därmed av det beloppsmässigt obegränsade skadeståndsansvaret. Enligt lagförslaget förlängs vidare preskriptionstiden för personskada från 10 till 30 år. Därmed kommer s.k. sena skador att omfattas av anläggningshavarens ansvar i stället för att som i dag ersättas med statsmedel. Mot denna bakgrund får motionen anses tillgodosedd. Ställningstagandet innebär att motionen bör avslås.

Vad gäller förslaget i motion C19 om att kärnkraftsbolagen ska ta det fulla ansvaret för miljöskador till följd av radiologiska olyckor kan utskottet konstatera att skadebegreppet enligt den föreslagna lagen omfattar kostnader för rimliga åtgärder i syfte att återställa miljön. Skadeståndsansvaret är liksom för övriga ersättningsgilla skador beloppsmässigt obegränsat. I motionen lämnas vidare synpunkter på kärnkraftsbolagens ansvar för att förhindra stöld av kärnvapenmaterial, på finansieringen av tillsynen över detta och på att riskerna med spridning av avfallet ska tas på största allvar. Dessa frågor regleras i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och i föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Den lagstiftningen bereds av försvarsutskottet. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att även denna motion avslås.

Reservationer

1. **Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar, punkt 1 (s, v, mp)**

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonids-son (s) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

– dels godkänner protokollet den 12 februari 2004 om ändring av konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 och ändringsprotokollet den 16 november 1982 (ändringsprotokollet till Pariskonventionen),
– dels godkänner en reservation för att Sverige inför en bestämmelse om ömsesidighet i förhållande till fler länder än som anges i artikel 7 g i Pariskonventionen,

– dels godkänner protokollet den 12 februari 2004 om ändring av tilläggskonventionen den 31 januari 1963 till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 och ändringsprotokollet den 16 november 1982,

– dels antar regeringens förslag till

a) lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor med den ändringen att ordet ”miljöskyddskonvention” i 29 § andra stycket ska bytas ut mot ”miljöskyddskonventionen”,

b) lag om ändring i miljöbalken,

c) lag om ändring i lagen (1922:382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart,

d) lag om ändring i lagen (1937:73) om befordran med luftfartyg,

e) lag om ändring i lagen (1974:610) om inrikes vägtransport,

f) lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),

g) lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

h) lag om ändring i järnvägstrafiklagen (1985:192),

i) lag om ändring i produktansvarslagen (1992:18),

j) lag om ändring i sjölagen (1994:1009),

k) lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,

– dels beslutar att rubriken till 11 kap. sjölagen (1994:1009) ”Om ansvar för atomskada” ska bytas ut mot ”Om ansvar för radiologisk skada” och beslutar om sådan ändring av ingressen till regeringens förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009) som föranleds av detta,

– dels tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:173 punkterna 1–14 och motion 2009/10:C18 yrkande 1.

Ställningstagande

När det först gäller frågan om godkännande av ändringsprotokollen till Paris- och tilläggskonventionerna konstaterar vi att övriga konventionsstater, enligt vad som anges i propositionen, avser att ansluta sig till de reviderade konventionerna. Enligt vår mening bör Sverige verka för en harmoniserad lagstiftning på området. Den nya regleringen innebär också flera förbättringar för de skadelidande. Vi föreslår därför att riksdagen godkänner ändringsprotokollen och den reservation som regeringen föreslår.

Vad därefter gäller propositionens förslag innebär dessa bl.a. att Sverige utnyttjar den möjlighet att införa ett obegränsat skadeståndsansvar som följer av den reviderade Pariskonventionen. Vi står bakom detta och menar att ett obegränsat ansvar överensstämmer med den miljörättsliga principen om att förorenaren betalar. Det ger en tydlig signal till industrin att det inte finns någon gräns för när det ekonomiska ansvaret efter en olycka upphör, och det skapas därigenom ytterligare drivkrafter för säkerhetsarbetet inom kärnkraftsindustrin. För skadelidande i händelse av en allvarlig olycka innebär förslaget att de utöver den finansiellt säkerställda ersättningen även kan få ersättning från anläggningshavarens övriga tillgångar. Ett införande av ett obegränsat ansvar i Sverige innebär också en harmonisering av förutsättningarna på den nordeuropeiska elmarknaden, där Tyskland och Finland redan har infört ett obegränsat skadeståndsansvar. Mot den redovisade bakgrunden anser vi att ett obegränsat skadeståndsansvar bör införas.

Regeringen har av partitaktiska skäl valt att forcera fram förslag om en helt ny inriktning för den svenska kärnkraftspolitiken. En allvarlig konsekvens av detta är att Lagrådet inte har hunnit göra en sedvanlig granskning av lagförslagen. Lagrådet hänvisar i sitt yttrande till att den tid inom vilken granskningen enligt regeringens önskemål skulle vara klar har varit osedvanligt kort med hänsyn till förslagets omfattning och komplicerade natur. Enligt Lagrådet har det därför endast undantagsvis varit möjligt att på sätt som utbildats i praktiken reparera lagtekniska brister och därvid utarbeta nya lydelse av lagtext. Detta väcker givetvis frågor kring om kvaliteten i den lagstiftning regeringen nu föreslår verkligen svarar mot de krav som bör ställas och om lagstiftningen i praktiken kommer att motsvara regeringens och riksdagens intentioner. Ledamöter från den rödgröna oppositionen har därför med stöd av 4 kap. 11 § riksdagsordningen begärt att utskottet ska inhämta Lagrådets yttrande över propositionens lagförslag. Därigenom skulle Lagrådet ha fått tillfälle att fullfölja sin granskning utifrån den ambitionsnivå som normalt eftersträvas och som är av stor betydelse för att kvaliteten i de svenska lagarna ska kunna upprätthållas. Den

borgerliga majoriteten i utskottet har dock avslagit denna begäran, vilket är mycket allvarligt. Mot bakgrund av den bristande beredningen anser vi att regeringen bör göra en förnyad granskning av den lagtekniska kvaliteten och återkomma till riksdagen med eventuella förslag till ändringar som är nödvändiga för att kvalitetssäkra lagstiftningen.

Sammantaget anser vi således att riksdagen bör anta regeringens lagförslag med de smärre redaktionella justeringar som framgår av utskottets förslag till riksdagsbeslut samt, med bifall till motion C18 yrkande 1, tillkännage för regeringen vad som anförs i reservationen om de åtgärder som behövs för att kvalitetssäkra lagstiftningen.

2. Ytterligare översyn av lagstiftningen, punkt 2 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonids-son (s) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:C18 yrkande 2 och avslår motionerna 2009/10:C19 och 2009/10:N17 yrkande 3.

Ställningstagande

Ett obegränsat ansvar innebär i princip att reaktorägarens ekonomiska ansvar är oändligt. I praktiken är det naturligtvis inte möjligt att få större ersättning än vad den betalningsskyldige kan betala. Lagförslaget säkerställer betalning upp till 1 200 miljoner euro genom krav på säkerheter upp till detta belopp. Trots att detta innebär en avsevärd höjning i förhållande till dagens lagstiftning kan även en sådan summa visa sig otillräcklig vid ett svårt reaktorhaveri med oöverskådliga konsekvenser. I propositionen anger regeringen att en analys från 2004 av dåvarande Statens strålskydds-institut visar att de ekonomiska konsekvenserna av en olycka i en kärnkraftsreaktor i samband med ett hårdhaveri kan medföra kostnader på några hundra miljarder kronor. I Tyskland är kravet på säkerhet, 2 500 miljoner euro, dubbelt så högt som vad regeringen föreslår. Där har även ett särskilt solidaritetsavtal ingåtts mellan alla ägarbolag inom kärnkraftsindustrin. Vi anser att inriktningen av politiken måste vara att kärnkraften vid en olycka ska stå för sina egna kostnader. Därför bör kravet på finansiering av ansvaret så långt som möjligt utgå från de verkliga kostnader som kan orsakas. Det finns därför skäl att närmare studera hur övriga europeiska länder, inte minst Tyskland, har valt att säkerställa intentionen att kärnkraftsindustrin ska ta ett obegränsat skadeståndsansvar vid kärnkrafts-

olyckor. Mot bakgrund av det ovanstående anser vi att frågan om nivån på finansieringen av det obegränsade skadeståndsansvaret bör bli föremål för ytterligare översyn.

I den tyska aktiebolagsrätten är det möjligt med ansvarsgenombrott inom en koncern. Detta innebär exempelvis att Vattenfall AB åläggs ett större skadeståndsansvar om en reaktorolycka inträffar i någon av koncernens reaktorer i Tyskland än om ett reaktorhaveri inträffar i någon av Vattenfallkoncernens reaktorer i Sverige. Flera utredningar har berört frågan om att införa lagbestämmelser om ansvarsgenombrott. På det nu aktuella området har Atomansvarsutredningen, som visserligen inte har tagit ställning till om regler om ansvarsgenombrott bör införas, diskuterat möjligheten inom ramen för sina resonemang kring finansieringen av ett ökat skadeståndsansvar (SOU 2006:43). Vidare har Strålsäkerhetsutredningen, även om den valt att inte förorda någon lagreglering, konstaterat att det bör vara fråga om exceptionella situationer för att ansvarsgenombrott ska kunna aktualiseras och att det kan vara intressant att i framtiden överväga om ett svårt reaktorhaveri med oöverskådliga konsekvenser skulle kunna vara en sådan exceptionell situation (SOU 2009:88). På ett närliggande område har Miljöansvarsutredningen i och för sig ansett att en generell bestämmelse om ansvarsgenombrott på miljörättens område är möjlig och även skisserat en lagregel, trots att utredningen stannat vid att föreslå en annan lösning (SOU 2006:39). Regeringen väljer, trots de resonemang som har förts i de olika utredningarna, att lämna frågan om ansvarsgenombrott näst intill helt okommenterad i propositionen. Det finns ingen redogörelse för om regeringen gjort några överväganden eller om frågan varit föremål för diskussion med inblandade aktörer. Vi menar att det är en stor brist att riksdagen inte får ta del av regeringens bedömning i frågan. Enligt vår mening bör därför formerna för ett utvidgat ansvar vid en svår reaktorolycka med oöverskådliga konsekvenser bli föremål för ytterligare översyn. Vid en sådan översyn ska erfarenheterna och konsekvenserna av den reglering som finns i Tyskland särskilt analyseras. Därefter bör regeringen återkomma till riksdagen med en bedömning i frågan.

I den föreslagna lagen finns ingen reglering av det finansiella ansvaret vid en större olycka med en skadenivå över 1 500 miljoner euro i den händelse tillgångar saknas hos anläggningshavaren. Däremot innehåller den nuvarande atomansvarsighetslagen en bestämmelse med innebörden att staten ytterst tar på sig ett ekonomiskt ansvar gentemot de skadelidande om den sammanlagda ersättningen enligt atomansvarsighetslagen inte räcker till full ersättning för skadan (33 §). Enligt lagrummet bereds gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs i en särskild lag. Här är det alltså tydligt att en sådan lag ska antas vid behov, en uppfattning som också framfördes i den promemoria som låg till grund för bestämmelsen och redovisades i proposition 1981/82:163. Ett enigt lagutskott ställde sig bakom förslaget till den nuvarande bestämmelsen. Lagförslaget i det betänkande (SOU 2006:43) som ligger till grund för den nu föreliggande propositionen

nen innehåller en snarlik bestämmelse (18 §). Den hade dock formulerats så att riksdagen i en särskild lag ”kan” besluta om ersättning av statsmedel, vilket är en väsentlig skillnad. I lagrådsremissen hade bestämmelsen sedan förändrats ytterligare till att ange att sådan ersättning ska betalas ”endast” om det regleras i en särskild lag. Lagrådsremissens förslag föranledde Lagrådet att ifrågasätta meningen med bestämmelsen. Regeringen har med hänvisning till Lagrådets uttalande valt att ta bort bestämmelsen i stället för att ändra formuleringen så att den överensstämmer med den ursprungliga avsikten: att visa hur frågan ska skötas och var det slutliga ansvaret ligger. Om detta är ett oavsiktligt resultat av regeringens bristfälliga beredning av lagstiftningen eller inte är oklart. Vi anser att det är oacceptabelt att den nya lagen inte tydliggör att det är staten som övertar det ekonomiska ansvaret över 1 500 miljoner euro om den som i första hand är ersättningsskyldig inte kan betala. Mot den redovisade bakgrunden anser vi att regeringen bör se över hur en sådan situation bör hanteras och vilka konsekvenser det får för att därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Vad därefter gäller motionerna N17 (yrkande 3) och C19 kan vi konstatera att såväl personskador till följd av radiologiska olyckor som miljöskador omfattas av den föreslagna regleringen. Motionerna bör därför avslås.

Sammantaget anser vi att vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion C18 yrkande 2 samt med avslag på motionerna C19 och N17 yrkande 3, som sin mening tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:173 Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1922:382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1937:73) om befordran med luftfartyg.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1974:610) om inrikes vägtransport.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410).
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i järnvägs-trafiklagen (1985:192).
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i produktansvarslagen (1992:18).
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009).
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.
12. Riksdagen godkänner protokollet den 12 februari 2004 om ändring av konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 och ändringsprotokollet den 16 november 1982 (ändringsprotokollet till Pariskonventionen).
13. Riksdagen godkänner en reservation för att Sverige inför en bestämmelse om ömsesidighet i förhållande till fler länder än som anges i artikel 7 g i Pariskonventionen (avsnitt 7.8).
14. Riksdagen godkänner protokollet den 12 februari 2004 om ändring av tilläggskonventionen den 31 januari 1963 till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokoll den 28 januari 1964 och ändringsprotokollet den 16 november 1982.

Följdmotionerna

2009/10:C18 av Carina Moberg m.fl. (s, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste återkomma med de ändringar som är nödvändiga för att kvalitetssäkra lagstiftningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kärnkraftens obegränsade skadeståndsansvar, ansvarsbelopp och ansvarsgenombrott samt tydliggörande av statens ansvar.

2009/10:C19 av Eva Selin Lindgren och Solveig Ternström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omfattningen av kärnkraftsbolagens skadeståndsansvar.

Motion väckt med anledning av proposition 2009/10: 172

2009/10:N17 av Sven Bergström (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att, enligt intentionerna i regeringens energiöverenskommelse, obegränsat skadestånd- och kostnadsansvar ska gälla för eventuella olyckor inklusive hälsoeffekter vid svenska kärnkraftverk.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar vid radiologiska olyckor, om skyldighet att försäkra eller på annat sätt ekonomiskt säkerställa ansvaret och om ersättning av statsmedel i vissa fall.

Definitioner

2 § Med *kärnämne* avses i denna lag

1. uran, plutonium eller ett annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi (kärnbränsle),
2. en förening som innehåller ett sådant ämne som avses i 1, och
3. använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar.

Med kärnämne avses inte naturligt uran eller utarmat uran när det transporteras eller förvaras tillfälligt.

3 § Med *kärnavfall* avses i denna lag

1. använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar,
2. ett radioaktivt ämne som har bildats i en kärnteknisk anläggning och inte har framställts eller tagits ur anläggningen för att användas i undervisnings- eller forskningssyfte eller för medicinska, jordbrukstekniska, industriella eller kommersiella ändamål,
3. material eller annat som har blivit radioaktivt förorenat i en kärnteknisk anläggning och inte längre ska användas i en sådan anläggning, och
4. radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas.

4 § Med *kärnreaktor* avses i denna lag en anordning som innehåller kärnbränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anordningen utan tillskott av neutroner från en annan källa.

5 § Med *kärnteknisk anläggning* avses i denna lag

1. en kärnreaktor som inte har infogats i ett fartyg eller annat transportmedel för att användas som kraftkälla för transportmedlet,
2. en anläggning för utvinning, framställning, hantering eller bearbetning av kärnämne,
3. en anläggning för hantering eller bearbetning av kärnavfall,
4. en anläggning för slutförvaring av kärnämne eller kärnavfall,

5. en anläggning för förvaring eller lagring av kärnämne eller kärnavfall, om anläggningen inte är avsedd endast för tillfällig förvaring under transport, och

6. en kärnreaktor eller annan kärnteknisk anläggning som avvecklas.

6 § Med *radiologisk olycka* avses i denna lag en händelse eller serie av händelser med samma ursprung som orsakar en skada till följd av

1. joniserande strålning från en strålningskälla i en kärnteknisk anläggning,

2. radioaktiva egenskaper hos kärnämne eller kärnavfall, eller

3. radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos kärnämne eller kärnavfall.

7 § Med *radiologisk skada* avses i denna lag en skada som har orsakats av eller uppkommit till följd av en radiologisk olycka och är

1. en personskada eller sakskada,

2. en ekonomisk förlust som är en direkt följd av en personskada eller sakskada,

3. en inkomstförlust som inte omfattas av 1 eller 2 men till följd av en betydande försämring av miljön har orsakats av en skada på ett ekonomiskt intresse som är direkt knutet till miljön, och

4. en kostnad för att återställa miljön eller kompensera för förlorade miljövärden, om det är en miljöskada som inte är obetydlig och den eller de åtgärder som kostnaden avser har godkänts som rimliga av den myndighet som regeringen bestämmer.

Med radiologisk skada avses också en kostnad för att, efter en radiologisk olycka eller vid en allvarlig och överhängande fara för en sådan olycka, vidta rimliga åtgärder för att förebygga en skada som avses i första stycket 1, 2, 3 eller 4 och en skada till följd av sådana förebyggande åtgärder.

8 § I denna lag avses med

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet eller nämnda konvention i dess lydelse enligt detta protokoll och de i Paris den 16 november 1982 och den 12 februari 2004 avslutade ändringsprotokollen,

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade tilläggskonventionen till Pariskonventionen i den lydelse som tilläggskonventionen har fått genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet samt de i Paris den 16 november 1982 och den 12 februari 2004 avslutade ändringsprotokollen,

Wienkonventionen: den i Wien den 21 maj 1963 avslutade konventionen om civilrättsligt ansvar för atomskada eller denna konvention i dess lydelse enligt det i Wien den 29 september 1997 avslutade ändringsprotokollet,

det gemensamma protokollet: det i Wien den 21 september 1988 undertecknade protokollet rörande tillämpningen av Wienkonventionen och Pariskonventionen,

konventionsstat: en stat som har tillträtt Pariskonventionen,

tilläggskonventionsstat: en stat som har tillträtt tilläggskonventionen,

anläggningsstat: den konventionsstat inom vars område en kärnteknisk anläggning ligger eller, om anläggningen inte ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen,

innehavare av en svensk anläggning: den som driver eller innehar en kärnteknisk anläggning i Sverige,

innehavare av en utländsk anläggning: den som i fråga om en kärnteknisk anläggning utanför Sverige är att anse som anläggningens innehavare enligt lagen i anläggningsstaten,

anläggningshavare: innehavare av en kärnteknisk anläggning,

säkerhet: en ansvarsförsäkring eller annan ekonomisk säkerhet för fullgörande av ersättningsansvar vid radiologiska olyckor, och

den som har ställt säkerhet: den som utan att vara ansvarig anläggningshavare har utfärdat en ansvarsförsäkring eller ställt annan ekonomisk säkerhet för fullgörande av anläggningshavarens ersättningsansvar enligt denna lag.

Tillämpning

9 § Om inte annat följer av denna lag, ska lagen tillämpas på radiologiska skador som har uppkommit i

1. Sverige eller inom Sveriges ekonomiska zon,
2. en annan konventionsstat, dess ekonomiska zon eller en annan maritim zon som staten har inrättat enligt internationell rätt, eller

3. ett annat land, dess ekonomiska zon eller en annan maritim zon som landet har inrättat enligt internationell rätt, om landet

a) har tillträtt Wienkonventionen och det gemensamma protokollet och den ansvariga anläggningshavarens anläggning är belägen i en konventionsstat som har tillträtt det gemensamma protokollet,

b) vid tidpunkten för den radiologiska olyckan inte har någon kärnteknisk anläggning på sitt territorium, i sin ekonomiska zon eller i en annan maritim zon som landet har inrättat enligt internationell rätt, eller

c) vid tidpunkten för den radiologiska olyckan har en lagstiftning som erbjuder motsvarande ersättningsförmåner och som bygger på samma principer som bestämmelserna i Pariskonventionen och tilläggskonventionen.

Lagen ska tillämpas även om den radiologiska skadan har uppkommit på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, i en annan konventionsstat eller i ett land som avses i första stycket 3, dock inte om fartyget eller luftfartyget befann sig inom ett område som tillhör någon annan stat än dem som avses i första stycket.

10 § Om det samtidigt med en radiologisk olycka som har medfört en radiologisk skada har inträffat en annan händelse som medfört en skada, ska denna lag tillämpas på den skadan i den utsträckning skadan inte kan särskiljas från den radiologiska skadan. Detta gäller dock inte i fråga om ansvar som någon annan än anläggningshavaren kan ha enligt särskilda bestämmelser om skador till följd av joniserande strålning.

11 § Denna lag gäller inte skador orsakade av en radiologisk olycka som är en direkt följd av en krigshandling eller en liknande handling under väpnad konflikt, inbördeskrig eller uppror.

12 § Vid tillämpningen av denna lag ska två eller flera svenska kärntekniska anläggningar anses som en anläggning, om anläggningarna har samma innehavare och ligger nära varandra. Denna anläggning ska också anses omfatta anläggningar som innehåller kärnämne eller kärnavfall men som inte är kärntekniska anläggningar, om anläggningarna har samma innehavare som de kärntekniska anläggningarna och ligger nära dem.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om eller i det enskilda fallet besluta att denna lag inte ska tillämpas i fråga om kärntekniska anläggningar, kärnämnen och kärnavfall där den risk som är förenad med anläggningarna, ämnena eller avfallet är liten.

14 § Regeringen får meddela föreskrifter om att ett land eller en del av ett land ska likställas med en konventionsstat vid tillämpningen av denna lag.

Huvudregel om ansvaret vid radiologiska olyckor

15 § Om det inträffar en radiologisk olycka i en kärnteknisk anläggning eller med kärnämne eller kärnavfall från en sådan anläggning, ska anläggningshavaren ersätta de radiologiska skador som olyckan medför.

Första stycket gäller inte

1. skador på den kärntekniska anläggningen, en närbelägen kärnteknisk anläggning eller en kärnteknisk anläggning som uppförs i närheten,
2. skador på annan egendom som finns inom anläggningsområdet för en anläggning som avses i 1 och som används eller avses att användas i anslutning till anläggningen, eller
3. om annat följer av 16–25 §§.

Ansvaret vid transporter

16 § Om det inträffar en radiologisk olycka under en transport eller tillfällig förvaring i samband med en transport av kärnämne eller kärnavfall mellan kärntekniska anläggningar, ska den anläggningshavare som är avsändare ersätta de radiologiska skador som olyckan medför. Detta gäller dock inte om annat följer av 17–25 §§.

17 § Vid transport mellan anläggningar i Sverige eller andra konventionsstater gäller avsändarens ersättningsansvar enligt 16 § inte i fråga om olyckor som inträffar efter den tidpunkt då ansvaret enligt ett skriftligt avtal mellan avsändaren och mottagaren övergår på mottagaren eller, om det inte finns något sådant avtal, då mottagaren övertar kärnämnet eller kärnavfallet.

Ansvaret för en transport får övergå på en annan anläggningshavare genom ett avtal enligt första stycket endast om denne har ett direkt ekonomiskt intresse i de kärnämnen eller det kärnavfall som transporteras.

18 § Vid transport från Sverige eller annan konventionsstat till ett land som inte är en konventionsstat gäller avsändarens ersättningsansvar enligt 16 § inte i fråga om olyckor som inträffar efter den tidpunkt då kärn-

ämnet eller kärnavfallet har lossats från det transportmedel som ämnet eller avfallet anlänt till mottagarlandet med.

19 § Vid transport till Sverige eller annan konventionsstat från ett land som inte är en konventionsstat, ska den anläggningshavare som är mottagare av transporten ersätta de radiologiska skador som olyckan medför, om

1. mottagaren skriftligen har samtyckt till transporten, och
2. olyckan inträffar efter den tidpunkt då kärnämnet eller kärnavfallet har lastats på det transportmedel som ämnet eller avfallet ska transporteras med.

Transporter till eller från reaktordrivna transportmedel

20 § Om det inträffar en radiologisk olycka under en transport mellan å ena sidan en kärnteknisk anläggning i Sverige eller en annan konventionsstat och å andra sidan en kärnreaktor som används som kraftkälla i ett fartyg eller annat transportmedel, ska innehavaren av den kärntekniska anläggningen ersätta de radiologiska skador som olyckan medför.

Ersättningsansvaret gäller dock inte i fråga om olyckor som

1. vid transport från den kärntekniska anläggningen inträffar efter den tidpunkt då kärnämnet eller kärnavfallet övertas av den som driver eller innehar den mottagande reaktorn, eller
2. vid transport till den kärntekniska anläggningen inträffar före den tidpunkt då kärnämnet eller kärnavfallet övertas av innehavaren av den kärntekniska anläggningen.

Transporter mellan länder som inte är konventionsstater

21 § Om det inträffar en radiologisk olycka under en transport eller tillfällig förvaring i samband med en transport av kärnämne eller kärnavfall mellan länder som inte är konventionsstater, ska den som har tillstånd till transporten enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ersätta de radiologiska skador som olyckan medför. Det som i denna lag gäller i fråga om en anläggningshavares ansvar ska då gälla tillståndshavaren.

Andra fall där olyckan inträffar utanför en anläggning

22 § Om det i ett fall som inte omfattas av 16–21 §§ inträffar en radiologisk olycka med kärnämne eller kärnavfall som inte finns i en kärnteknisk anläggning, ska den anläggningshavare som vid tidpunkten för olyckan har eller senast haft ämnet eller avfallet i sin besittning ersätta de radiologiska skador som olyckan medför. Detta gäller dock endast om kärnämnet eller kärnavfallet har

1. kommit från en kärnteknisk anläggning i Sverige eller en annan konventionsstat, eller
2. transporterats till Sverige från ett land som inte är en konventionsstat.

En anläggningshavares ersättningsansvar enligt första stycket gäller inte om en annan anläggningshavare genom ett skriftligt avtal har övertagit ansvaret.

Andra fall där olyckan inträffar i en anläggning

23 § Om det i ett fall som inte omfattas av 16–22 §§ inträffar en radiologisk olycka med kärnämne eller kärnavfall som förvaras tillfälligt i en kärnteknisk anläggning vid transport till eller från en annan kärnteknisk anläggning, ska den som innehar den kärntekniska anläggningen där kärnämnet eller kärnavfallet förvaras ersätta de radiologiska skador som olyckan medför endast om ersättningsansvaret följer av ett skriftligt avtal som anläggningshavaren är bunden av.

Transportörers ansvar

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att en transportör i stället för en eller flera anläggningshavare ska vara ersättningsansvarig för de radiologiska skador som uppkommer till följd av en radiologisk olycka under eller i anslutning till transporten, om

1. transportören har ansökt om ett sådant beslut och visat att det för transporten finns en säkerhet som krävs enligt denna lag, och

2. anläggningshavarna har samtyckt till detta.

I fråga om den transport som omfattas av beslutet ska det som i denna lag gäller i fråga om en anläggningshavares ansvar gälla transportören.

25 § Om det i en annan konventionsstat har meddelats ett beslut som motsvarar ett beslut enligt 24 §, gäller det beslutet i samma utsträckning som om det hade varit meddelat enligt 24 §.

Anläggningshavares ansvar

26 § Om en anläggningshavare är ersättningsansvarig enligt denna lag, får anspråk på ersättning enligt lagen eller motsvarande bestämmelser i ett annat land riktas endast mot anläggningshavaren, om inte annat följer av lagen eller Sveriges internationella åtaganden.

27 § Om en anläggningshavare är ersättningsansvarig enligt denna lag, gäller ansvaret även om anläggningshavaren eller någon som denne ansvarar för inte har vållat skadan.

Ersättningsansvaret är obegränsat, om inte annat följer av 28 eller 29 §.

28 § Om en innehavare av en utländsk anläggning är ersättningsansvarig och ansvaret är begränsat enligt de bestämmelser som gäller i anläggningsstaten, ska den begränsningen gälla för ersättning enligt denna lag.

29 § För skador i ett land utanför Sverige ska ersättningsansvaret enligt denna lag begränsas så att ersättningen inte överstiger det belopp som enligt det landets bestämmelser gäller i fråga om ersättning för skador i Sverige.

Första stycket gäller inte skador i länder som saknar kärntekniska anläggningar eller om annat följer av lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonvention den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Säkerhet för ersättningsansvaret

30 § En innehavare av en svensk anläggning ska ha en ansvarsförsäkring eller se till att annan ekonomisk säkerhet ställs som vid varje tidpunkt täcker ersättningsansvaret enligt denna lag upp till ett belopp som

1. motsvarar 700 miljoner euro, eller
2. om anläggningen är en kärnkraftsreaktor i drift för att utvinna kärnenergi, motsvarar 1 200 miljoner euro.

31 § Regeringen får i det enskilda fallet besluta att en säkerhet som avses i 30 § inte behöver täcka

1. mer än 70 miljoner euro för varje radiologisk olycka, om beslutet inte gäller en kärnkraftsreaktor i drift för att utvinna kärnenergi och begränsningen är lämplig med hänsyn till slaget av anläggning och den sannolika omfattningen av en radiologisk olycka, eller

2. mer än 80 miljoner euro för varje radiologisk olycka, om beslutet gäller en transport av kärnämne eller kärnavfall och begränsningen är lämplig med hänsyn till ämnenas eller avfallets karaktär och de risker som transporten innebär.

32 § Ersättningsansvaret för skador till följd av en radiologisk olycka under en transport får täckas av en särskild försäkring.

33 § Den som har rätt till ersättning enligt denna lag har rätt att få ut ersättningen direkt av den som har ställt säkerhet.

För att befria sig från ansvar får den som har ställt säkerhet inte mot den skadelidande åberopa omständigheter som beror på någon annan än den skadelidande.

34 § Även om en säkerhet som har ställts enligt denna lag har sagts upp eller på annat sätt upphört att gälla, är den som har ställt säkerheten skyldig att fullfölja sitt åtagande, om en radiologisk olycka som omfattades av åtagandet inträffar

1. inom två månader från det att den myndighet som regeringen bestämmer har underrättats om att säkerheten har sagts upp eller annars upphört att gälla, eller

2. under en transport som har påbörjats innan säkerheten sades upp eller annars upphörde att gälla.

35 § Om den som har ställt säkerhet inte har gjort något annat förbehåll, gäller säkerheten för anläggningshavarens ersättningsansvar enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i en annan konventionsstat.

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva om säkerheter enligt 30–32 §§ är tillräckliga.

37 § Om ett ersättningsansvar enligt denna lag säkerställs med såväl en eller flera ansvarsförsäkringar som andra ekonomiska säkerheter, ska de andra säkerheterna användas för att fullgöra ersättningsansvaret endast i den mån ansvarsförsäkringarna inte räcker för att betala full ersättning.

38 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att en säkerhet ska kunna godtas enligt denna lag.

Statlig återförsäkring

39 § Regeringen får i fråga om ansvaret vid radiologiska olyckor göra ekonomiska åtaganden för staten. Det ska göras genom att statliga garantier i form av återförsäkringsåtaganden ställs ut.

För statens åtaganden ska anläggningshavare betala en avgift för den ekonomiska risk som staten bär för kostnader som kan uppkomma i händelse av radiologiska olyckor.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek och betalning.

Transportcertifikat

40 § En anläggningshavare som är ersättningsansvarig enligt 15–23 §§ ska till transportören lämna över ett certifikat om den eller de säkerheter som gäller för transporten. Certifikatet ska vara utställt av den eller de som har ställt säkerheterna och innehålla uppgifter om

1. anläggningshavarens namn och adress,
2. säkerheternas belopp, typ och varaktighet, och
3. vilka slag av kärnämnen eller kärnavfall och vilken transport som säkerheterna avser.

Certifikatet ska vara försett med ett intyg om att anläggningshavaren är innehavare av en kärnteknisk anläggning i Pariskonventionens mening. Intyget ska vara utfärdat av den myndighet som regeringen bestämmer.

Solidariskt ansvar

41 § Om två eller flera är ersättningsansvariga för samma skada, ska de solidariskt svara för ersättningen. Ingen av de ansvariga är dock skyldig att betala mer än vad som följer av att dennes ansvar är begränsat.

Om ersättningsansvaret grundas på någon av bestämmelserna om transport eller tillfällig förvaring i 16–25 §§ och transporten eller förvaringen avser flera partier kärnämnen eller kärnavfall i ett och samma transportmedel eller på en och samma förvaringsplats, är det sammanlagda ersättningsansvaret begränsat till det högsta belopp som gäller för någon av de ersättningsansvariga.

De ersättningsansvarigas inbördes ansvar ska bestämmas med utgångspunkt i de olika anläggningarnas bidrag till skadans uppkomst och övriga omständigheter.

Statlig ersättning

42 § Staten ska betala ersättning till en skadelidande som har rätt till ersättning enligt denna lag, om den skadelidande visar att ersättningen inte kan fås från den ansvarige anläggningshavarens säkerhet.

Statens sammanlagda ersättningsansvar enligt första stycket är för varje radiologisk olycka begränsat till 1 200 miljoner euro plus ränta.

Ansaret gäller upp till detta belopp även om den ansvarige anläggningshavarens ansvar är begränsat enligt 30 § 1 eller 31 §.

43 § Om en skadelidande som har rätt till ersättning enligt denna lag inte får skadan fullt ersatt från den ansvarige anläggningshavarens säkerhet enligt 30–32 §§ eller från staten enligt 42 §, ska staten med bidrag från andra stater enligt tilläggskonventionen betala den ytterligare ersättning som behövs för att ersätta skadan.

Det sammanlagda ersättningsansvar som staten har tillsammans med andra stater enligt första stycket är för varje radiologisk olycka begränsat till 300 miljoner euro plus ränta.

44 § För ersättning enligt 43 § krävs att

1. den ansvarige anläggningshavarens anläggning finns i Sverige eller annan tilläggskonventionsstat och används endast för fredliga ändamål, och

2. svensk domstol enligt 58 § är behörig att pröva ersättningsanspråket.

45 § För ersättning enligt 43 § krävs också att skadan har uppkommit

1. i Sverige eller annan tilläggskonventionsstat,
2. i eller över marina områden utanför Sveriges eller en annan tilläggskonventionsstats territorium och

- a) ombord på ett fartyg som seglar under en tilläggskonventionsstats flagg eller ett luftfartyg som är registrerat i en tilläggskonventionsstat,

- b) på en konstgjord ö, anläggning eller konstruktion som omfattas av en tilläggskonventionsstats jurisdiktion, eller

- c) drabbat en medborgare i Sverige eller annan tilläggskonventionsstat, eller

3. i eller över den ekonomiska zon eller på den kontinentalsockel som hör till Sverige eller annan tilläggskonventionsstat i samband med utvinning eller forskning av naturtillgångar inom den ekonomiska zonen eller på kontinentalsockeln.

Det som enligt första stycket 2 c gäller i fråga om en medborgare ska också tillämpas på ett bolag, en förening eller ett annat samfund, en stiftelse eller annan sådan inrättning som är hemmahörande i Sverige eller annan tilläggskonventionsstat. Detsamma gäller en person som är stadigvarande bosatt i en annan tilläggskonventionsstat och som enligt den statens lagstiftning i fråga om rätten till ersättning är jämställd med en medborgare.

Ersättningens storlek och betalning

46 § Ersättning enligt denna lag ska bestämmas med tillämpning av allmänna skadeståndsrättsliga regler, om inte annat följer av lagen.

47 § Ersättning enligt denna lag får jämkas efter vad som är skäligt, om den skadelidande har medverkat till skadan uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet.

48 § Om de medel som ska användas för betalning av ersättning enligt denna lag inte räcker till full ersättning åt alla skadelidande, ska betal-

ningen fördelas proportionellt så att förhållandet mellan varje skadelidandes fordran och den ersättning som betalas är detsamma för alla skadelidande.

49 § Om det efter en radiologisk olycka kan befaras att de medel som ska användas för att betala ersättning enligt denna lag inte kommer att räcka till full ersättning åt alla skadelidande, ska ersättningen betalas ut i delbetalningar som fördelas proportionellt på det sätt som anges i 48 §.

Den ersättningsansvarige får med stöd av första stycket inte dröja med en betalning längre än vad som är skäligt med hänsyn till olyckans omfattning och omständigheterna i övrigt.

50 § Omräkning till svensk valuta ska göras efter den kurs som gällde den dag då den radiologiska olyckan inträffade.

Preskription

51 § Rätten till ersättning enligt denna lag går förlorad om den skadelidande inte anmäler sitt anspråk hos eller väcker talan mot den som är ersättningsansvarig inom tre år efter det att den skadelidande fått kännedom om eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan och vem som är ansvarig för den. En talan om ersättning ska väckas senast tio år efter den radiologiska olyckan, om anspråket avser en annan skada än personskada, eller senast trettio år efter olyckan, om anspråket avser en personskada.

52 § Regeringen får meddela föreskrifter om eller i det enskilda fallet besluta att en skadelidande trots 51 § ska ha kvar rätten att väcka talan när det råder tvist om vilken stats domstol som är behörig att pröva anspråket.

Återkrav och regress

53 § Ersättning enligt denna lag som har betalats till en skadelidande, får inte krävas tillbaka från den skadelidande, om inte annat följer av 54 §.

54 § Den som enligt denna lag har betalat ersättning eller bidragit till en ersättning för en radiologisk skada har rätt att i sin tur kräva ersättning endast från

1. den ansvarige anläggningshavaren,
2. en fysisk person som uppsåtligen har orsakat skadan,
3. den som i ett skriftligt avtal med den ansvarige anläggningshavaren har åtagit sig att ersätta skadan, eller
4. en annan anläggningshavare, i den utsträckning som följer av 41 § tredje stycket.

55 § Den som har betalat ersättning eller bidragit till en ersättning för en radiologisk skada har i den skadelidandes ställe rätt till ersättning av den ansvarige anläggningshavaren eller staten, om betalningen avsett en skada som ger rätt till ersättning enligt

1. rådets förordning (EG) nr 2027/97 av den 9 oktober 1997 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar avseende lufttransport av passagerare och deras bagage¹,

2. lagen (2010:000) om lufttransporter,

3. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,

4. ett internationellt fördrag, eller

5. lagstiftning i ett annat land än Sverige.

Den som uppsåtligt har orsakat skadan eller i ett skriftligt avtal har åtagit sig att ersätta skadan har inte rätt till ersättning enligt första stycket för det som denne har betalat enligt 54 § 2 eller 3.

Tillsyn

56 § Tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs ska utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Straff

57 § Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter sin skyldighet enligt denna lag att ha en ansvarsförsäkring eller annan ekonomisk säkerhet upp till den nivå som följer av 30 eller 31 §, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Behörig domstol

58 § Talan om ersättning enligt denna lag får väckas i Sverige, om den radiologiska olyckan har inträffat

1. helt eller delvis i Sverige eller inom Sveriges ekonomiska zon, eller

2. i sin helhet utanför en konventionsstats områden eller på en plats som det inte är möjligt att med säkerhet bestämma och den ansvarige anläggningshavarens anläggning är belägen i Sverige.

Talan enligt första stycket ska väckas genom ansökan om stämning vid Nacka tingsrätt (miljödömsstolen).

Ett mål om ersättning enligt denna lag ska handläggas enligt de bestämmelser som gäller för stämningssmål enligt miljöbalken.

Ränta och rättegångskostnader

59 § Ränta och ersättning för rättegångskostnader som följer av domstols dom eller beslut i mål om ersättning enligt denna lag ska inte anses som ersättning enligt lagen utan ska betalas av den ersättningsskyldige utöver ersättningen enligt lagen.

Verkställighet av dom

60 § En dom om ersättning för radiologisk skada som har meddelats av en behörig domstol i en annan konventionsstat ska, när domen har vunnit laga kraft och får verkställas i den stat där den har meddelats, på ansökan verkställas i Sverige utan att en ny prövning sker av den sak som avgjorts genom domen.

¹ EGT L 285, 17.10.1997, s. 1 (Celex 31997R2027).

61 § En ansökan om verkställighet enligt 60 § görs hos Svea hovrätt och ska innehålla

1. domen i original eller i en kopia som har bestyrkts av en myndighet, och

2. en förklaring av en behörig myndighet i den stat där domen har meddelats att domen avser ersättning enligt Pariskonventionen samt att domen har vunnit laga kraft och kan verkställas i den staten.

Handlingarna ska vara försedda med bevis om utfärdarens behörighet. Beviset ska vara utställt av en svensk beskickning eller konsul eller av chefen för justitieförvaltningen i den stat där domen har meddelats.

Handlingar på andra språk än svenska, danska eller norska ska ges in också i översättning till svenska. Översättningen ska vara bestyrkt av en diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller av en svensk notarius publicus.

62 § Vid handläggningen i Svea hovrätt tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut. En ansökan om verkställighet får inte bifallas utan att motparten har fått tillfälle att yttra sig över ansökan.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till Högsta domstolen. Vid handläggningen i Högsta domstolen tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av hovrätts beslut.

63 § Om Svea hovrätt bifaller ansökan, verkställs domen som en svensk domstols dom som har vunnit laga kraft. Detta gäller dock inte om Högsta domstolen efter överklagande av hovrättens beslut bestämmer något annat.

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Genom lagen upphävs atomansvarighetslagen (1968:45).

2. Äldre föreskrifter gäller i fråga om radiologiska olyckor som inträffat före ikraftträdandet.

2 Lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 19 § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

19 §¹

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte miljöskador som

1. omfattas av 10 kap. sjölagen (1994:1009),
2. omfattas av lagen (2005:253) om ersättning från de internationella oljeskadefonderna,

3. omfattas av lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor,

3. orsakats av en väpnad konflikt, en fientlighet, ett inbördeskrig, ett uppror eller en exceptionell och oundviklig naturhändelse som det inte varit möjligt att skydda sig mot, eller

4. orsakats av en väpnad konflikt, en fientlighet, ett inbördeskrig, ett uppror eller en exceptionell och oundviklig naturhändelse som det inte varit möjligt att skydda sig mot, eller

4. orsakats av en verksamhet eller åtgärd vars enda syfte varit att skydda mot en naturkatastrof.

5. orsakats av en verksamhet eller åtgärd vars enda syfte varit att skydda mot en naturkatastrof.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 2007:660.

3 Lag om ändring i lagen (1922:382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1922:382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

För skada, som i följd av luftfartygs begagnande i luftfart tillfogas person eller egendom, som *icke* befordras med luftfartyget, *vare* luftfartygets ägare ansvarig, *ändå* han ej är vållande till skadan.

Om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan, gäller 6 kap. 1 § skadeståndslagen (1972:207).

Om *atomskada* gälla särskilda bestämmelser.

För skada, som i följd av luftfartygs begagnande i luftfart tillfogas person eller egendom, som *inte* befordras med luftfartyget, *är* luftfartygets ägare ansvarig, *även om* ägaren *inte* är vållande till skadan.

Särskilda bestämmelser om *radiologisk skada finns i lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.*

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1975:406.

4 Lag om ändring i lagen (1937:73) om befordran med luftfartyg

Härigenom föreskrivs att 41 § lagen (1937:73) om befordran med luftfartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

41 §¹

Om *atomskada gälla* särskilda bestämmelser.

Särskilda bestämmelser om *radiologisk skada finns i lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.*

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1968:53.

5 Lag om ändring i lagen (1974:610) om inrikes
vägtransport

Härigenom föreskrivs att 47 § lagen (1974:610) om inrikes vägtransport ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Om *atomskada* gäller särskilda bestämmelser.

Särskilda bestämmelser om *radiologisk skada* finns i lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

6 Lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 8 § trafikskadelagen (1975:1410)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

För person- eller sakskada som uppkommer i följd av trafik här i landet med motordrivet fordon utgår trafikskadeersättning i fall som anges i denna lag. Trafikskadeersättning utgår i motsvarande fall också för skada som i följd av trafik utomlands med här i landet registrerat eller svenska staten tillhörigt motordrivet fordon tillfogas svensk medborgare eller den som har hemvist i Sverige.

Trafikskadeersättning utgår *ej* för *atomskada* i fall då rätten att göra ersättningsanspråk gällande mot annan än innehavare av *atomanläggning* är inskränkt enligt 14 § *atomansvarighetslagen* (1968:45).

Trafikskadeersättning utgår *inte* för *radiologisk skada* i fall då rätten att göra ersättningsanspråk gällande mot annan än innehavare av *en kärnteknisk anläggning* är inskränkt enligt 26 § *lagen* (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Lagen omtryckt 1994:43.

7 Lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:3)¹ om kärnteknisk verksamhet

dels att 8 a och 25 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 14 a §, av följande lydelse.

*Lydelse enligt proposition
2009/10:172*

Föreslagen lydelse

8 a §²

Regeringen får meddela föreskrifter om att tillstånd till en kärnteknisk verksamhet ska förenas med de villkor som behövs för att säkerställa

1. det ansvar och de skyldigheter som följer av *atomansvarighetslagen (1968:45)*, och

1. det ansvar och de skyldigheter som följer av *lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor*, och

2. tillämpningen av de krav i fråga om försörjning med malmer, råmaterial och speciella klyvbara material som följer av bestämmelserna i fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

14 a §

En försäkring som syftar till att ersätta skada på byggnader, anläggningar, system, komponenter och anordningar av betydelse för säkerheten i en kärnteknisk verksamhet får inte ha någon annan som förmånstagare än den som är tillståndshavare för verksamheten enligt denna lag.

25 §³

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bedriver kärnteknisk verksamhet utan tillstånd enligt 5 § första stycket eller 5 a § första stycket,

2. åsidosätter sin anmälningsskyldighet enligt 7 a–7 c §§, eller

¹ Lagen omtryckt 1992:1536.

² Senaste lydelse 1995:875.

³ Senaste lydelse 2006:339.

3. åsidosätter villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Den som i övrigt med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 10 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst två år.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 40 § <i>atomansvarighetslagen (1968:45).</i>	Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 57 § <i>lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.</i>
--	---

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

8 Lag om ändring i järnvägstrafiklagen (1985:192)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 11 § järnvägstrafiklagen (1985:192) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

11 §

Om *atomskada* gäller särskilda bestämmelser.

Särskilda bestämmelser om *radiologisk skada* finns i lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

9 Lag om ändring i produktansvarslagen (1992:18)

Härigenom föreskrivs att 4 § produktansvarslagen (1992:18) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Lagen gäller inte skador som omfattas av *atomansvarighetslagen* (1968:45).

Lagen gäller inte skador som omfattas av *lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor*.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

10 Lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 36 §, 9 kap. 3 § och 11 kap. 1 § sjölagen (1994:1009) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

36 §

Sjöpanträtt i fartyg gäller till säkerhet för en sådan fordran mot redaren som kan hänföras till fartyget och som avser

1. lön och annan gottgörelse till befälhavaren eller någon annan ombordanställd på grund av dennes anställning på fartyget,

2. hamn-, kanal- och annan vattenvägsavgift samt lotsavgift,

3. ersättning med anledning av personskada som uppkommit i omedelbart samband med fartygets drift,

4. ersättning med anledning av sakskada som uppkommit i omedelbart samband med fartygets drift, förutsatt att fordringen inte kan grundas på avtal, och

5. bärgarlön, ersättning för avlägsnande av vrak och bidrag till gemensamt haveri.

Första stycket 3 och 4 gäller inte i fråga om en fordran på ersättning för *atomskada*.

Första stycket 3 och 4 gäller inte i fråga om en fordran på ersättning för *radiologisk skada*.

Sjöpanträtt gäller även om fordringen riktar sig mot sådan fartygets ägare som inte är redare, eller mot den som i egenskap av befraktare eller i annan egenskap har hand om fartygets drift i redarens ställe.

9 kap.

3 §¹

Rätt till ansvarsbegränsning föreligger inte beträffande

1. en fordran på bärgarlön, sådan särskild ersättning som avses i 16 kap. 9 §, bidrag till gemensamt haveri eller på avtal grundad ersättning för åtgärder som avses i 2 § första stycket 4, 5 eller 6,

2. en fordran med anledning av oljeskada som omfattas av 10 kap. 1 § och 2 § första och andra styckena,

3. en fordran som är underkastad en internationell konvention eller en nationell lag som reglerar eller förbjuder begränsning av *ansvarighet* för *atomskada*,

3. en fordran som är underkastad en internationell konvention eller en nationell lag som reglerar eller förbjuder begränsning av *ansvar* för *radiologisk skada*,

¹ Senaste lydelse 1995:1314.

4. en fordran med anledning av *atomskada* orsakad av atomfartyg, 4. en fordran med anledning av *radiologisk skada* orsakad av atomfartyg,

5. en fordran med anledning av skada som har drabbat en lots eller den som är anställd hos någon som avses i 1 § första stycket och vars skyldigheter står i samband med fartygets drift eller med bärgningen, och

6. en fordran på ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

11 kap.

1 §

Om *atomskada* finns särskilda bestämmelser i *atomansvarighetslagen (1968:45)*.

Särskilda bestämmelser om *radiologisk skada* finns i *lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor*.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

11 Lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 3 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

3 §

Staten får kräva tillbaka ersättning som betalats enligt 2 § första stycket av den som vållat skadan uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet. För den som är att anse som arbetstagare *skall* dock ansvaret vara begränsat på det sätt som sägs i 4 kap. 1 § skadeståndslagen (1972:207).

Om rätt till återkrav för ersättning som har betalats för *atomskada* finns särskilda bestämmelser i *atomansvarighetslagen* (1968:45).

Staten får kräva tillbaka ersättning som betalats enligt 2 § första stycket av den som vållat skadan uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet. För den som är att anse som arbetstagare *ska* dock ansvaret vara begränsat på det sätt som sägs i 4 kap. 1 § skadeståndslagen (1972:207).

Särskilda bestämmelser om rätt till återkrav för ersättning som har betalats för *radiologisk skada* finns i *lagen (2010:000) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor*.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.